

218. MAŁACHOWSKI Władysław ur. ok. 1910 roku, rolnik, mieszkaniec Grabala. Posądzony o pomoc i ukrywanie partyzantów. Zastrzelony przez Jagdkommando z Czumska 15 sierpnia 1944 roku. Zwłoki pochowano w miejscu egzekucji a po wojnie ekshumowano i pochowano we wspólnej mogile na cmentarzu w Szczutowie.

Inne źródła podają:

1.

Lp.	Nazwisko	Imię	Nazwisko panieńskie	Data urodzenia	Miejsce urodzenia	Imię ojca	Imię matki	Data śmierci
6	Małachowski	Władysław						1944-08-15

Dane osobowe¹

Nazwisko: **Małachowski**, imię: **Władysław**, płeć: **mężczyzna**; wiek: **34 lata**, miejsce zamieszkania: **Grabal gm. Szczutowo, pow. Sierpc**, zawód: **rolnik**; data śmierci: **1944-08-15** [inne wersje: ; **1944-08-25; 1944-03-16**]

1.1 Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji, data śmierci: **1944-08-15**, miejsce śmierci: **Grabal**

Źródło: Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie, Akta śledztwa w sprawie zbrodni popełnionych przez Niemców w okolicach Sierpca i Rypina, S 70.2002.Zn.Wa

1.2 Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji, data śmierci: 1944-08, miejsce śmierci: **CZUMSK DUŻY**, okoliczności śmierci: **Jagdkommaando i żandarmeria rozstrzelały 22 osoby podejrzane o ukrywanie i udzielanie pomocy partyzantom. Ustalono nazwiska 17 ofiar**

Źródło: Rejestr miejsc i faktów zbrodni popełnionych przez okupanta hitlerowskiego na ziemiach polskich w latach 1939-1945 - województwo wrocławskie, Warszawa 981

1.3 Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji; dodatkowe informacje: **rozstrzelany przez hitlerowców**

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, IPN BU 3049/239 s. 86

¹ Instytut Pamięci Narodowej, Wyszukiwanie osób represjonowanych, osoba wyszukiwana: Małachowski Władysław, L.p. 1 wykazu, strona internetowa: <https://straty.pl/szukaj-osoby.php>

1.4 Informacje o prześladowaniach

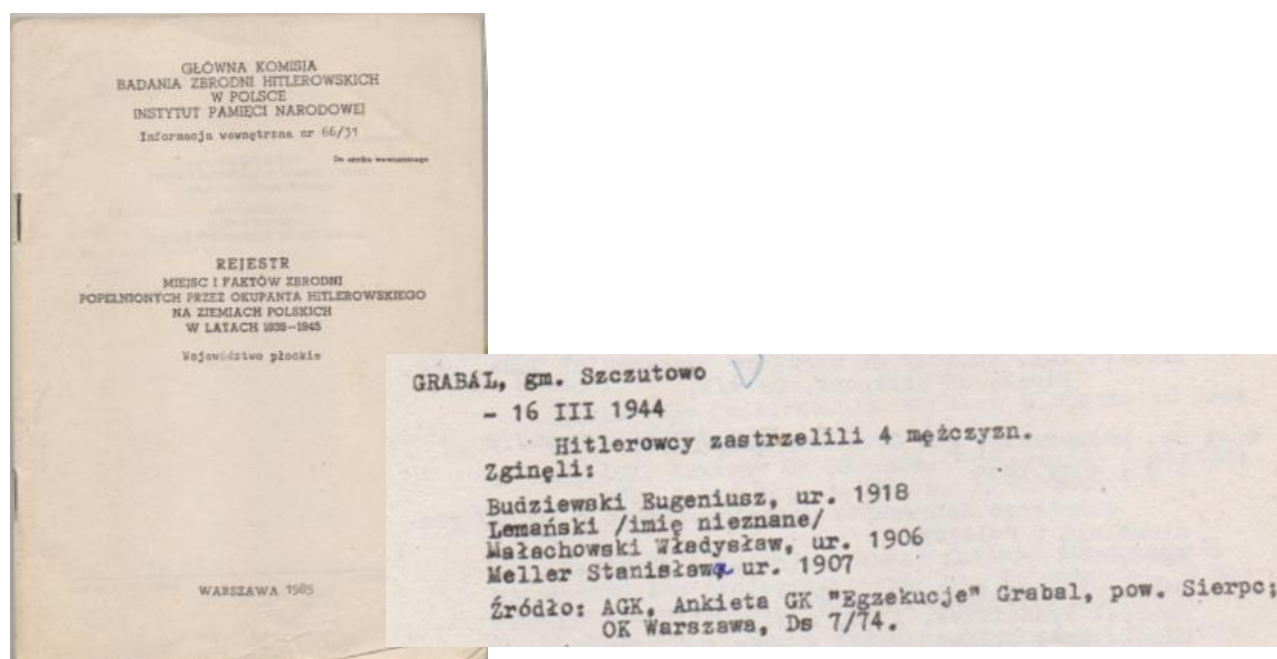
cywilna ofiara wojny, rozstrzelany, sprawca: **Niemcy**, miejsce śmierci: Grabal, data śmierci: **1944-08-25**, okoliczności śmierci: **Zabity przez Niemców za udzielanie schronienia ukrywającym się**, dodatkowe informacje: **Świadkowie: Józef Kruszewski i Antoni Jagodziński**.

Źródło: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej, Okręgowa Komisja Badania Zbrodni Hitlerowskich w Warszawie. Formularze do ksiąg zgonów z okresu okupacji. Kwerenda kościelna - dekanaty: Radzymin, Rembertów, Różan, Ryki, Sarnaki (parafia), Siedlce, Siennica, Sierpc, Sochaczew, Sokołów Podlaski, Sterdyń. BU 3049/283 str. 38

1.5 Informacje o prześladowaniach

Ofiara egzekucji, data śmierci: **1944-03-16**, miejsce śmierci: **GRABAL**, okoliczności śmierci: **Hitlerowcy zastrzelili 4 mężczyzn**

Źródło: Rejestr miejsc i faktów zbrodni popełnionych przez okupanta hitlerowskiego na ziemiach polskich w latach 1939-1945 - województwo płockie, Warszawa 1985

2.

Andrzej Szalkowski i Piotr Głakowski ² prezentują następującą notę biograficzną:

Małachowski Władysław, ur. ok. 1910 roku, rolnik, mieszkał we wsi Grabal pow. Rypin. Podejrzany o udzielanie pomocy partyzantom, rozstrzelany przez Jagdkommando 19 sierpnia 1944 roku. Po wojnie zwłoki ekshumowano i pochowano na cmentarzu w Szczutowie.

² A. Szalkowski, P. Głakowski, Zbrodnie niemieckie na Ziemi Dobrzyńskiej (byłe powiaty Lipno i Rypin) w latach 1939-1945, Rypin 2019, s. 645. Na podstawie: R. Piotrowski, Słownik biograficzny osób zamordowanych przez Niemców w latach 1939-1945 (ziemia dobrzyńska), [W:] katalog zbrodni Ziemia Dobrzyńska, pod. Red. A. Szalkowskiego, Rypin 2010, s. 171-172.

3.

Świadkowie: Marianna Pydyszewska, Irena Kotelba oraz Zenon Meller zeznają ³:

*(...) w sierpniu 1944r. SS-mani stacjonujący w leśniczówce w Czumsku dokonywali częstych wypadów po okolicznych wsiach w celu poszukiwania partyzantów oraz osób udzielających im pomocy.(...) W dniu 15.08.1944 r. do miejscowości Grabal przybył liczący około 20 żołnierzy oddział. W dniu 15.08.1944 r., zabili w miejscowości Blizno gm Szczutowo Stefanię Frydrychowicz, jej siostrę Stanisławę Meller a we wsi Grabal Katarzynę Kitę oraz **Władysława Małachowskiego**.*

4.

Ze wspomnień Ireny Kotelby i Rózi Szymańskiej zam. w Sierpcu, opracowanych przez Elżbietę Żendarską ⁴ czytamy:

(...) Kilka dni po tym wydarzeniu, 20 sierpnia 1944 roku w godzinach przedpołudniowych ci sami oprawcy przyjechali ponownie do wsi Grabal, do rodziny Mellerów. W tym czasie w domu nie było Stanisławy, która z córką Rózią pracowała w polu przy Inie. W gospodarstwie również nie było męża Stanisławy, Józefa, który był we młynie. O przyjeździe Niemców matkę poinformowała druga córka Krystyna. Kiedy Stanisława, nie przeczuwając niebezpieczeństwa, znalazła się w domu, została zabrana i przewieziona do Blizna, gdzie mieszkała jej siostra, Stefania.

Stefania i Stanisława po przesłuchaniach wyszły z pokoju pobite i posiniaczone. Niemcy kazali Wiesławowi sprowadzić sąsiadów z łopatami. Wyprowadzili obie siostry za budynki. Sąsiadom kazali wykopać jeden dół. Strzelili najpierw do Stefanii, która zginęła od jednego strzału. Po zasypaniu ciała zabitej Polki, Niemcy kazali wykopać następny dół. Do ciężarnej Stanisławy esesmani oddali trzy strzały, które nie okazały się śmiertelne. Mimo to oprawcy wrzucili ją do dołu i nie zwracając uwagi na to, że nadal wykazuje oznaki życia i siedząc zgarnia z siebie rzucany piasek, kazano ją zasypać.

(...) Rodzina zamordowanych kobiet, pod groźbą kary śmierci, nie mogła przenieść zwłok na cmentarz parafialny. Dokonano tego po zakończeniu wojny. Stefania i Stanisława zostały pochowane w zbiorowej mogile na cmentarzu parafialnym w Szczutowie wspólnie z Władysławem Małachowskim (lat 37) i Mieczysławem Pydyszewskim (lat 24), którzy również zostali w tym samym dniu zamordowani przez oddział Jagdkommando.

³ Informacja pochodzi z uzasadnienia POSTANOWIENIA o umorzeniu śledztwa w sprawie zabójstwa Mieczysława Pydyszewskiego oraz zabójstwa poprzez rozstrzelanie 85 więźniów osadzonych w więzieniu w Sierpcu i innych, z marca 2005 roku Sygn. akt S 70/02/Zn. INSTYTUT PAMIĘCI NARODOWEJ, Oddziałowa Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w Warszawie, 00-207 Warszawa, Pl. Krasińskich 2/4/6..

⁴ Irena Kotelba, Róża Szymańska, zam. w Sierpcu, [w:] Polacy, Żydzi, Niemcy Ziemi Sierpeckiej w okresie międzywojennym i w czasie II wojny światowej, Praca zbiorowa: Dariusz Łazarzowski, Anna Stręciwilk, Krzysztof Stręciwilk, Elżbieta Żendarska, Wydawca: Społeczny Komitet Renowacji Miejsca Pamięci Narodowej w Sierpcu, ul. Wojska Polskiego 28a, Sierpc 2022 rok, s. 295-300.

Po wojnie ciała zamordowanych ekshumowano i pochowano w zbiorowej mogile na cmentarzu w Szczutowie ⁵.

Cmentarz Rzymsko-Katolicki w Szczutowie
Mogiła zbiorowa rozstrzelanych przez hitlerowców: Stefani Frydrychowicz, Władysława Małachowskiego, Stanisławy Meller i Mieczysława Pydyszewskiego.
Foto: Dariusz Lazarowski, maj 2018 rok

⁵ Lokalizacja grobu: Cmentarz Rzymsko-Katolicki w Szczutowie: Sektor C rząd 10 grób nr 2. <http://szczutowo.polski-cmentarz.pl/grobonet/start.php>